

Politični pregled

Ljudska fronta v Franciji

Tujcu se sedanji politični položaj v Franciji zdi mnogokrat negotov. Tudi v Franciji napovedujejo že vsi desničarski časopisi konec ljudske fronte, do katerega bi moralo priti ob zaključku kongresa radikalov v Biarritzu in še prej, ob devalvaciji. Kljub temu je Blum še vedno predsednik vlade, ki jo podpirajo radikali in komunisti. Kljub temu vladajo v stari „galoromanski“ deželi še vedno židje, framasoni in marksisti, kot to trde francoski in evropski „pravoverni“ (mimogrede rečeno, bi se nacionalisti res ne smeli ponašati, da jih je nekoč premagal in razlastil tujec iz onstran Alp). Italija in Nemčija, da ostanemo kar samo pri teh dveh, imata še vedno pred pragom vlado, ki še ni podpisala fašističnega creda, katerega intelektualno globino in srčno plemenitost kaže pač reksistično gibanje v Belgiji.

Toda v koliki meri je oktobra 1936 ljudska fronta še trdna?

In predvsem, katere nevarnosti ji prete?

V ljudski fronti sami, da pričnemo s tem, je glavna nevarnost razdor med strankami, ki jo sestavljajo. Kakor je dobro pokazal kongres v Biarritzu, se desno krilo radikalne stranke boji izvedbe socialnih in socialističnih mer. Radikali so vedno mislili bolj „politično“, kakor pa „gospodarsko“. Z nezaupanjem gledajo delavca, strah jih je proletarca in ne morejo požreti pilule komunizma, kolikor zahteva kolektivizacijo privatne lastnine. Če radikalna levica, kateri pripadajo ljudje kot sta Pierre Cot ali profesor Bayet, pripušča drzne socialne reforme, ostaja desnica navezana na stare navade srednjega stanu, ki ga predstavlja. Predvsem pa še ne more dovoliti, da bi delavci zasedali tovarne, in to iz načelnih razlogov. Podjetnik se bolj boji teoretične okrnitve lastninske pravice, kakor pa brutalnega dejstva samega. To se dobro vidi v stokajočih člankih, ki jih piše radikal Roche v „Republiko“.

Gre za to, da najdejo nekoga, ki bi mu natovorili vse grehe in v tem primeru, bi jih radi natovorili komunistom. Glavni greh naj bi bile junijske stavke. V resnici pa so stavke izbruhnile popolnoma spontano in šle preko namenov C. G. T. in komunistične stranke. Kakor so mi pravili udeleženci iz različnih krajev, so v večini primerov organizirali stavko stavkujoči sami. Člani C. G. T. in komunisti so seveda stali v prvih vrstah, pri tem pa so bili bolj delavci kot člani stranke. In Thorezovo geslo „Stavke je treba znati tudi končati“ samo priča, koliko je stavkovno gibanje preraslo stranko.

Toda o tem prav malo vé radikalna masa, ki je malomeščanska.

Prav tako malo ve o vzrokih devalvacije, v katero se je sicer vdala, ki pa bi jo mogla odvrniti od vlade, če bodo cene preveč rastle.

Bodi kakorkoli, strah pred fašizmom je vendar tako močan, da drži radikalno celoto v vladnem bloku. Daladier in Chautemps ga imata v kosteh, kajti 6. februarja 1934 so razbijači zahtevali vsaj njuni glavi.

Poleg tega podpira vlado s svojo silo skoro vse uradništvo, med katerimi je mnogo radikalov, ker ve, da jih ta ne bo žrtvovala, kakor sta ga žrtvovala Laval in Domergue kapitalistom, ki so se do hripavosti nakričali, da pomeni desetodstotno znižanje uradniških plač rešitev države. Proti strujam, ki bi mogle ločiti radikale od Blumove vlade, deluje še zelo trdna zveza sil, ki je trenutno močnejša. Značilna je zaključna resolucija, izglasovana 24. oktobra na kongresu v Biarritzu. Njen avtor je Daladier. Resolucija zagotavlja zvestobo sedanji vladi in teoretično obsoja napade na lastnino.

Ostanejo komunisti, socialisti in strokovničarji. Izvedenih je bilo preveč socialnih reform (40 urni delavnik, kolektivne pogodbe, plačani dopusti), da bi strokovničarji mogli postati nevarni. Ne bilo bi v korist marksistom, kot to trde njihovi nasprotniki, če bi se razbila ljudska fronta. Po večini dobro razumejo razliko med socialistično vlado (t. j. tako vlado, ki izvaja revolucijo) in socialisti v vladi, kakor jo je označil Leon Blum v svojem zadnjem govoru. Torej na splošno lahko pričakujemo, da bo večina, ki jo ima sedanja vlada v poslanski zbornici, Leona Bluma še nadalje podpirala. Doslej se kažejo razpoke, ki bi mogle od znotraj razgnati blok, komaj na površini.

Ostanejo zunanji sovražniki. Tu je nevarnost večja.

V parlamentarnem življenju predvsem senat. Znano je, da samo pogojno podpira Blumovo vlado in da ne mara pogumnih socialnih poizkusov. Vsi, ki so čitali Caillaux-jeve govore, vedo, v čem je bistvo senatovega odpora. Hote ali nehote mora skoro usodno vsaka levičarska vlada streči če že ne proletariatu, pa vsaj delovnim slojem, posebno delavcem in uradnikom. In tega Caillaux noče. Delavski razred, pravi, ima pravico zahtevati, da država zanj skrbi, toda ne v večji meri, kakor skrbi za meščanski razred in ostale. To je bistvo stvari. Kajti pod krinko take pravičnosti moreš obsoditi vse izpremembe v korist delovnega človeka, ker se v okviru kapitalistične družbe obračajo proti podjetniku oziroma rentniku (le fašistični novinar ali človek, ki je informiran tako, kot so informirani v srednji Evropi, lahko trdi, da je francoski socialni organizem že popolnoma prenehal biti kapitalističen).

Tako obstoji večer strah, da bo senat po nekaj zakulisnih intrigah izpodnesel vlado, če bi njena drzna politika preveč prestrašila patres conscripti.

V čisto političnem pogledu pa ustvarjajo hude nevarnosti dogodki, ki jih v maju ni bilo mogoče predvidevati.

V zunanji politiki španska državljanska vojna, kateri se pridružuje zveza fašizmov v korist uporne vojaške klike. Priznati moramo, da se je Blumova vlada znašla pred pravim izsiljevanjem, pa naj mislimo tako ali drugače o ne-intervenciji, za katero se je odločila republikanska Francija kljub odkriti pomoči, ki jo dajejo Hitlerjanci in italijanski fašisti svojim prijateljem v Španiji. Vsi domači nasprotniki vlade so postali nenadoma pacifisti in zagnali so krik: „Zveza s Sovjeti, zaščita rdeče Španije pomenja vojno. Hitler in Mussolini si podajata roko za rešitev Evrope (seveda, na Evropo mislijo najbolj zagrizeni nacionalisti). Proti Rusiji, proti židovsko-framasonsko-marksistični Franciji!“

In veliki francoski patrioti so nenadoma odkrili neslutene čednosti onkraj Rena. Antisemitizem se prebujata in zastava „zapadne civilizacije“ spet vihra. Novo geslo je: Ljudska fronta pomeni vojno!

Zasledovati je treba tednike kot Gringoire, Candide, Je suis partout, da človek razume, na kakšno stopnjo se povzpne domoljubna sofistika, seveda kadar je plačana. Najbolj surove psovke se družijo s ceneno dialektiko. Tezo o sovjetsko-židovsko-framasonski zaroti podpira čudovita družba, v kateri mrgoli ljudi kot la Rocque, Doriot, bivši komunist in danes upanje starih grofic in kapitalistov, izumitelj bojnega gesla: Francija ne bo dežela sužnjeva, bivši policijski prefekt Chiappe in drugi vitezi brez strahu in graje.

Ti ljudje imajo v rokah denar in časopisje ter spretno vodijo propagando, katere gesla bi le malo kritičen duh kaj hitro ovrge. Vemo pa, in to ne od danes, da

kritičen duh v politiki ne pomaga do uspeha¹ in da razni nazori niso v Evropi zmagali radi svoje racionalne in znanstvene vrednosti.

Radi teh političnih težkoč bi še ne bilo treba z mrtvaškim zvonom zvoniti sedanji vražji francoski vladi, to vse še ne bi moglo francoske republike zapeljati v fašizem. Pač pa je gospodarski položaj tista goščava, v kateri bi nasprotniki režima mogli pripraviti zasedo.

Poznamo delo ljudske fronte: izboljšanje mezd in življenskih pogojev delavca, kolektivne pogodbe, 40 urni tednik in po vrhu nekrvava likvidacija pomladanskih stavk, dvig žitnih cen in cen večine drugih poljedelskih pridelkov.

Poznamo odgovor nasprotnikov na gospodarskem polju: časopisna gonja, ki je hotela preplašiti šparovca in uničiti uspeh posojila. S strani industrijalcev priznanje socialnih zakonov v teoriji in delno neizvajanje v praksi; izsiljevalni poizkusi na podlagi klasične teme: socialni zakoni dvigajo produkcijske stroške in torej povzročajo draginjo; zahrbtna ofenziva z namenom, da porastejo cene hitreje in višje kot mezde (zdi se, da je vlada proti njej brez moči); alarmistična gonja v desničarskem časopisju, ki ji močno sekundira tuje časopisje (med katerim tvori edino izjemo angleško).

S tem podrobnim delom se je desnica pečala poleti, ko je delovni človek užival plačane dopuste. Vemo, kako sta Blum in d' Auriol prestregla sunke na gospodarskem področju: mislim na devalvacijo, težko, strogo, relativno nepopularno mero. Vlada je bila obljubila, da ne bo segla po njej in komunisti so jo bili prokleli. Njene posledice se komaj čutijo, nihče ne more danes reči, ali bo pomenila rešitev ali ne.

Na vsak način je pričakovati težko borbo. Na gospodarskem področju bodo nasprotniki vlade poizkusili vse, da preprečijo kakršenkoli napredek v gmotnem stanju proletariata. Italija in Nemčija sta pokazali, po kateri poti je treba iti: organizirati s pomočjo fondov, nabranih tam, kjer je denar, in z deklasiranimi elementi, ki so zapustili svoje socialno okolje, ki pa se še niso duševno zlili s proletarijatom, med malomeščanskim slojem dovolj čet za državljansko vojno, ki bo vsilila delovnim slojem režim nacionalistične odvisnosti. Poslužiti se patriotičnega kompleksa in predvsem manevrirati s komunistično nevarnostjo.² Tako se dogaja, da nekateri radikali uporabljajo za komunizem iste fraze, ki se jih je posluževal kardinal Lienart v svojem zadnjem govoru in van Ribbentrop v nagovoru, katerega je imel pred zastopniki tiska ob svojem prihodu v London. Ganljivo soglasje, ki ga od križarskih vojsk sem nismo doživeli!

V sedanjem trenutku v Franciji ne gre za socialistično vlado, gre za usodo enega zadnjih branikov demokracije.

Preštejemo sile, ki si stoje nasproti! Na eni strani delavstvo, organizirano v sindikatih, del kmetov (poljedelski delavci in mali posestniki), večina uradnikov,

¹ Zadnje odločitev Belgije razlagajo n. pr. tako-le: Belgija se boji, da bi se radi svojega zavezništva s Francijo ne zapletla v kako vojno v zvezi s Sovjeti. Zato se umika iz lokarnskega tabora. Kdor govori tako, pozablja, da so belgijsko zavezništvo s Francijo izpodkopali, in sicer davno pred francosko-sovjetsko pogodbo in pred ljudsko fronto, v Belgiji sami Flamci in pred vsem katoličani. Ker se sedaj ti obračajo k reksizmu, lahko pričakujemo še marsičesa. Prav tako so čudne zgodbe o romunski izpremambi, ki jo pripisujejo odvratnosti, ki jo čuti plemeniti narod do židovske vlade.

² Primerjaj n. pr. kako je poteklo hujskanje v Michelinovih tovarnah. Podjetniki so nahujskali stavkokaze, da so poizkusili zavzeti prefekturo v odgovor na zavzetje tovarn.

velik del inteligence in slednjič skladen parlamentaren blok, ki ga napadi nasprotnikov še niso preveč razmajali.

Na drugi strani: meščanski razred v celoti, od velikih kapitalistov do malih meščanov, ki jih je kriza sproletarizirala, ki jim pa ni dala proletarske zavesti, banke, ki jih navdaja strah pred kolektivizacijo, z njimi velepodjetja, velike železnice itd. Cerkev, izvzemši majhnega dela socialno pogumnih katoličanov, katerih glas se sliši v revijah kot je Esprit. Slednjič višja administracija, ki je še niso prečistili. Treba je samo pogledati listo oseb, ki Francijo predstavljajo v inozemstvu, in oseb, ki stoje na čelu uprave, in prepričan si, da ne prepevajo Internacionale. Vse te čete so bolj ali manj združene v aktivni parlamentarni manjšini, ki je nevarna, in razpršene po ostankih znamenitih lig, ki so na videz razpuščene, pa ne tako, da bi se odpovedale nastopom na ulici (primerjaj afero s komunističnim zborovanjem v Parc de Princes).

Vsega se nam je bati za primer, da bi ti ljudje zmagali. Odločilna bitka se ne bije v parlamentu. V najboljšem slučaju bi drugače sestavljena večina, ki bi izločevala komuniste, gotovo ne šla tako daleč, da bi odpravila vse reforme, ki jih je izvedla ljudska fronta. Tudi izdajstvo radikalov ne bi imelo takega učinka.

Nasprotno pa politični dogodki — kot so vedno tesnejši sporazum med državami fašističnega tipa, ofenziva proti komunizmu, ki jo blagoslavljajo cerkve — in gospodarske prilike lahko izpodkopljejo komaj pridobljena izboljšanja in privedejo in ustoličijo prijetna razvedrila diktatur, nacionalizmov in avtarkije.

S tega vidika bo velezanimiv študij francoskega proračuna za leto 1957, ki ga bosta kmalu predložila Blum in Auriol. Pomenjal bo težje breme kot kdaj prej, ker ga otežujejo skrbi vojaške obrambe, ki jih narekuje tekma v oboroževanju. Toda ravnotežje oz. neravnotežje v proračunu ni tako važno kot razvoj poljedelstva, trgovine in industrije. Bolj kot iz uradnih listov bomo iz gospodarskih in finančnih statistik razbrali, kakšna bo bodočnost francoskega poizkusa, da deloma reši to, kar je ostalo od današnje evropske demokracije.

— X.

Jean Yves Lacroix

Kritika

Prešeren. I. Pesnitve, pisma. 1956. Tiskovna Zadruga v Ljubljani. Izdajo je priredil Francé Kidrič. Slovenski pisatelji.

Takoj uvodno poglavje Kidričeve, naše najpopolnejše Prešernove edicije, pri naša zelo poučen in posrečen poskus uvrstiti Prešernove pesmi v časovno zaporednost. V njem imamo dragoceno dopolnilo h „Kronološkemu pregledu (Prešernovih) prvih tiskov ter glavnih ugotovljenih podatkov o razvoju in potéh poetovega dela, ki ga je „izdelal“ Avg. Žigon v Prešernovi čitanki.

Človeku je žal, da ta dva prešernoslovca obravnava Prešernov problem vsak na svojem koncu, namesto da bi se združila ter nam izdelala Prešernovo izdajo, ki bi bila po filološki ter estetski plati dostojna Prešernove duhovne dediščine.

V Kidričevem „Vodniku za čitanje Prešernovih pesnitev v približni časovni zapovrstnosti“ pa mi ne ugajajo nekatere trditve ter to, da urednik ni lesem uvrstil načrtov za tragedijo iz l. 1852. in za novelo iz l. 1853., zlasti ker navaja tudi naslove izpuščenih tekstov.

Trditve, da je v Prešernu vzknila „zavest slovenske pesniške misije ob čitanju Zoisovega prevoda Bürgerjeve Lenore“, je nelogična, kajti človek, ki ne bi imel slovenskih pesniških nagnjenj, se sploh ne bi zanimal za Zoisov prevod.